

ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри
соціально-гуманітарної підготовки
Протокол № 1 від «28»серпня 2026 р.

Вікторія ДОБРОВОЛЬСЬКА

СИЛАБУС З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА НАУКОВЦЯ

Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Галузь знань	G «Інженерія, виробництво та будівництво»
Спеціальність	G8 «Матеріалознавство»
Освітньо-наукова програма	«Матеріалознавство»
Семестр та курс навчання	I семестр, I курс
Статус освітнього компонента	обов'язковий
Форма навчання	очна

Херсон 2026 р.

Силабус з освітнього компонента (ОК) «Професійна етика науковця» розробила д.пед.н., професор, професор кафедри соціально-гуманітарної підготовки Антоніна ЛЯШКЕВИЧ.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-наукової програми

Олександр САПРОНОВ
ПІБ

підпис

Завідувач відділу аспірантури та докторантури

Едуард АППАЗОВ
ПІБ

підпис

Наукове товариство студентів (слухачів), аспірантів, докторантів, молодих вчених

Протокол № 1 від «3» вересня 2026 р.

1. Загальна інформація	
Назва ОК	Професійна етика науковця
Викладач	д.пед.н., професор Ляшкевич А. І.
Контактний номер викладача	+38(066)2143743
E-mail викладача	antonina26.72@gmail.com
Код ОК з освітньої програми	ОК 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://mdl.ksma.ks.ua/course/view.php?id=3303
Обсяг ОК	3 кредити / 90 годин
Час проведення занять, консультацій	I семестр
Передреквізити і постреквізити ОК	ОК «Професійна етика науковця» за навчальним планом та освітньо-науковою програмою входить до циклу загальної підготовки, тісно пов'язана з такими ОК як «Філософія науки та інновацій», «Науковий стиль української мови», а також спрямована на свідомому розумінні будувати свою фахову діяльність за принципами наукової об'єктивності й моральності.
2. Анотація до ОК	
Набуті знання, уміння й навички з ОК «Професійна етика науковця» є необхідною умовою успішної наукової та професійної діяльності майбутніх докторів філософії з технічних спеціальностей.	
3. Мета та завдання ОК	
Мета вивчення ОК – ознайомлення здобувачів зі змістом та принципами професійної етики вченого, вимогами до його діяльності в системі українського та світового наукового співтовариства. Завданням ОК «Професійна етика науковця» є методологічне забезпечення самостійної креативно-дослідницької діяльності на етико-філософських засадах у майбутніх докторів філософії.	
4. Результати навчання (компетентності)	
Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі освіти повинні набути таких загальних і професійних компетентностей: ЗК1. Здатність планувати та управляти часом. ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК4. Здатність працювати в команді. ЗК5. Оцінювання і прогнозування політичних, економічних, соціальних подій та явищ. ЗК6. Володіння державною та, як найменш, однією з іноземних мов на рівні професійного і побутового спілкування. ЗК7. Уміння працювати в межах правового поля. ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК9. Здатність працювати автономно. ПК 6. Здатність застосовувати навички збору даних, вивчення, аналізу та узагальнення науково-технічної інформації за тематикою дослідження, розробки і використання технічної документації, основних нормативних документів з питань інтелектуальної власності, підготовки документів до патентування, оформлення ноу-хау. ПК 7. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті. Результатами навчання за освітньо-науковою програмою є: ПРН 01. Підготувати календарний план здійснення наукових досліджень за етапами ПРН 02. Розробити план розподілу трудових ресурсів за окремими роботами ПРН 03. Узагальнити плани управління матеріальними ресурсами для забезпечення наукових досліджень ПРН 04. Розробити стратегічні плани щодо сфер застосування науково-дослідних розробок ПРН 05. Скласти плани оперативного та тактичного управління дослідницькою діяльністю ПРН 06. Вибрати технологію пошуку інформації ПРН 07. Співвіднести інформацію для вирішення конкретних дослідницьких задач ПРН 08.	

Побудувати інформаційні бази ПРН 09. Аналізувати інформаційні бази ПРН 10. Модифікувати набуті знання та навички ПРН 11. Аргументувати нестандартні рішення в критичних ситуаціях ПРН 12. Передбачати можливості для успішної реалізації інноваційних ідей ПРН 13. Відходити від стереотипів, адаптуватися та діяти в новій ситуації ПРН 14. Ідентифікувати, імітувати та копіювати навички виконання певних дій ПРН 15. Поважати думку колег, в тому числі, якщо має іншу точку зору ПРН 17. Дослідити фактори зовнішнього середовища, що впливають на ефективність роботи дослідника ПРН 19. Рекомендувати методики прогнозування результатів наукової діяльності за умов впливу на підприємство політичних, економічних і соціальних факторів ПРН 20. Спілкуватися та представляти ефективно дослідницькі ідеї в усній та письмових формах перед фаховою і нефаховою аудиторією ПРН 21. Впорядковувати думки та ідеї в усній і письмовій формі державною мовою ПРН 22. Відтворювати іншомовні професійні тексти ПРН 23. Представляти думки та ідеї в письмовій формі іноземною мовою ПРН 24. Дискутувати з іноземцями їх рідною мовою на побутовому рівні ПРН 25. Визначити та реалізувати дослідницькі та проєктні цілі в межах правового поля ПРН 26. Співвідносити інструменти реалізації дослідницьких задач з нормативноправовими актами ПРН 27. Організувати зовнішньоекономічну діяльність з урахуванням міжнародних нормативно-правових актів ПРН 28. Показати знання особливостей етикету при проведенні ділових зустрічей з іноземцями ПРН 29. Продемонструвати стиль ділового спілкування при оформленні документів та ділової переписки з іноземними партнерами ПРН 30. Встановити самостійно дослідницькі цілі ПРН 31. Рекомендувати необхідні інструменти для реалізації дослідницьких та проєктних функцій ПРН 33. Трансформувати теоретичні знання у практичну площину ПРН 36. Застосувати принцип системності при встановленні цілей функціонування організаційнотехнічних систем ПРН 41. Визначити критерії оцінювання складових ефективності функціонування організаційнотехнічних систем ПРН 42. Спроекувати управлінські заходи щодо підвищення ефективності процесів керування організаційно-технічними системами ПРН 43. Застосувати державні стандарти якості процесів, продукції на підприємстві ПРН 44. Продемонструвати знання міжнародних стандартів якості (ISO) ПРН 45. Підготувати проєктну інформацію у відповідності до встановлених законодавством правил і норм ПРН 48. Застосувати знання й практичні навички щодо технікоекономічного обґрунтування вибору сировини, устаткування технологічних об'єктів та оптимізації параметрів їх функціонування ПРН 49. Визначити оптимальні закони керування для багатовимірних систем та систем зі зосередженими або розподіленими параметрами

У результаті вивчення ОК аспірант повинен

знати:

- сутність і види професійної етики; принципи і норми ділового етикету;
- етапи ділового інтерв'ю; національні особливості ділового спілкування;
- основні вимоги до одягу ділової людини; правила телефонного етикету;
- норми використання офісної техніки;
- етапи планування та підготовки ділового засідання;
- правила дорожнього етикету;
- принципи проведення ділових бесід;

уміти:

- відповідально ставитися до професійних обов'язків;
- задавати питання та брати участь у колективному обговоренні ділових проблем;
- організовувати і проводити співбесіду;
- застосовувати вербальні та невербальні засоби ділового спілкування;
- ураховувати психологічні та соціокультурні особливості співрозмовника задля створення умов позитивного ділового спілкування;
- творчо користуватися набутими знаннями в професійній діяльності.

Методи вимірювання результатів навчання (компетентностей):

В умовах навчального процесу з використанням різних форм групової та індивідуальної роботи (індивідуально-творче завдання, аналіз наукових текстів, виступ з доповіддю, науково-дослідна робота, педагогічне тестування, студіювання джерельної бази тощо) здійснюється перевірка систематизованих комунікативних вмінь та навичок, застосування отриманих знань для вирішення певного кола питань у науковій або професійній сферах, використовуючи опрацьований матеріал адекватно до ситуації.

5. План вивчення ОК

№ тижня	Назва теми	Форма організації навчання та кількість годин			Самостійна робота, кількість годин
		Лекційне заняття	Лабораторне заняття	Практичне / семінарське заняття	
1.	Етика вченого як галузь етичного знання	2	-		6
2.	Професійне самовизначення молоді як моральна, психолого-педагогічна та соціальна проблема	4	-	2	4
3.	Права та обов'язки науково-педагогічного, педагогічного і наукового працівника	4	-	2	6
4.	Наукове обґрунтування понять професія і професіоналізм	2	-	2	4
5.	Основні принципи педагогічної і наукової етики	2	-	2	10
6.	Мораль та етика молодого науковця	4	-	2	6
7.	Етика і культура міжособистісного спілкування	4		2	4
8.	Спілкування як науково-практична проблема	2			4
9.	Етикет в професійній культурі педагога. Імідж викладача в корпоративній культурі навчального закладу	2			2
10.	Етикет спілкування із зарубіжними	2		2	2

	діловими партне-рами				
Разом годин		28	-	14	48

6. Графік самостійної роботи

№ з/п	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1.	Підготовка до практичних занять	14	щотижнево	Усне та письмове опитування
2.	Підготовка теоретичних питань (у тому числі питання, відведені на самостійне опрацювання)	10	щотижнево	Теоретичні питання, практичні та ситуативні завдання
3.	Виконання реферату	14	І раз в семестр	Усний захист
4.	Підготовка до заліку	10	В кінці семестру	Тестові та практичні завдання
Разом		48	-	-

7. Рекомендована література

Основна література:

1. Бралатан В. П. Професійна етика : навч. посібник / В. П. Бралатан, І. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко. К. : Центр учбової літератури, 2011. 251 с.
2. Василевська Т. Е. Етичні аспекти взаємовідносин між колегами у професійних колективах державних службовців: Зб. наук. праць / За заг. ред. В.І.Князева. Вип. 2. К., 2004.
3. Малахов В. А. Етика : Курс лекцій : Навч. посібник. К. : Либідь, 2001. 384 с.
4. Малахов В.А. Етика спілкування: Навчальний посібник для аспірантів вищих навчальних закладів. К.: Либідь, 2006. 386 с.
5. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. 6-те вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 336 с.
6. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. К. : Лібра, 2003. 424 с.
7. Шеломенцев В. Етикет і культура спілкування. К., Либідь, 1995. 403 с.

Додаткова література:

1. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. К. : Лібра, 2001. 400 с.
2. Попович М. Бути людиною. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2001. 223с.
3. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність. Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.
4. Ляшкевич А. Підвищення рівня ефективності спілкування в умовах війни шляхом застосування спеціальних методик. Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 368 с. С. 191-194. https://cuesc.org.ua/images/informlist/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20advanced_training_UDU.pdf
6. Ляшкевич А. Особливості інформаційно-методичного забезпечення здобувачів військово-морських закладів освіти в умовах невизначеності. Науково-практичний семінар з міжнародною участю. Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в умовах невизначеності, 25 квітня 2024, Київ-Миколаїв.

<https://chmnu.edu.ua/naukovo-praktichnij-seminar-z-mizhnarodnoyu-uchastyu-naukovo-informatsijnij-suprovid-profesijnoyi-pidgotovki-fahivtsiv-v-umovah-neviznachenosti-25-04-2024/>

7. Ляшкевич А. Стратегії впровадження штучного інтелекту в соціально-гуманітарних науках: перспективи та виклики для учасників освітнього процесу. Актуальні проблеми викладання освітніх компонент соціально-гуманітарного спрямування у вищій школі [Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції 05 червня 2024 р., м. Херсон]. Херсон: Херсонська державна морська академія, 2024. 193 с. С. 86-89. https://drive.google.com/drive/folders/1dojxnq6v-pQgD51JeyH3M9-ahVRcv9Jv?usp=drive_link
8. Ляшкевич А. І. Роль партнерських відносин в оптимізації організаційно-педагогічних умов у військово-морській освіті для посилення національної безпеки. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : Матеріали XI Всеукраїнської заочної науково - практичної конференції (Київ, 25 квітня 2025 р.). Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. 227 с. С.113-114 https://drive.google.com/file/d/1hliJskvV4wsTlLImbsW20_LxO5EyGcud/view

Електронні інформаційні ресурси:

1. Етичний кодекс ученого України <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>
2. Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії і перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. https://ivetua.science/images/Journals_IPTO/.../materialy-konferentsii-20160621.pdf
3. Хоружа Л. Етична компетентність // lib.npu.edu.ua/full_txt/V6420656051.doc
4. https://cuesc.org.ua/images/informlist/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20advanced_training_UDU.pdf
5. <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/25409>

8. Контроль і оцінка результатів навчання

Контроль знань у рамках освітнього компонента здійснюються з урахуванням європейської кредитно-трансферної системи. Видами контролю знань є поточний контроль та семестрова атестація. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти доктора філософії.

Семестрова атестація проводиться у формі заліку. Слід зазначити, що виконання всіх складових навчального плану є обов'язковою умовою вивчення ОК. Роз'яснення складних тем або поглиблене вивчення додаткової інформації може відбуватися в години консультацій, згідно з графіком.

Елементи навчальної діяльності	Кількість занять	Максимальний бал за вид роботи	Всього за семестр, бали
Опрацювання контрольних питань тем лекцій	14	4	56
Виконання практичних робіт	7	4	28
Виконання індивідуального завдання (реферат, презентація) на платформі LMS Moodle		8	8
Підготовка і виконання залікової роботи на платформі LMS Moodle		8	8
Всього максимум за семестр			100

9. Політика ОК

Пропущені заняття (лікарняні, мобільність, і т. д.). Пропущені заняття необхідно відпрацювати. Для цього здобувач освіти має виконати індивідуальні завдання за пропущеними темами (завдання видає викладач).

Поведінка в аудиторії. Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватися етичних норм. Здобувач вищої освіти зобов'язаний старанно та сумлінно навчатися протягом усього

періоду отримання освіти. Водночас він повинен підтримувати інших у прагненні поглиблювати знання та виконувати свої обов'язки. Від викладача вимагається доброзичливе, серйозне і тактовне ставлення до здобувачів вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності: Письмові роботи підлягають перевірці на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних робіт та екзаменів заборонено. У процесі тестування дозволено використовувати лише нормативні документи.